

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальної та клінічної епідеміології та біобезпеки з курсом мікробіології та вірусології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ЕПІДЕМІОЛОГІЯ»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 221 «Стоматологія»

Освітньо-професійна програма: Стоматологія

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Стоматологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 10 від 27 червня 2024 року) та освітньо-професійної програми «Стоматологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності І 1 «Стоматологія» галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 24 квітня 2025 року).

Розробники:

завідувач кафедри, професор закладу вищої освіти, професор, д.мед.н. Микола ГОЛУБЯТНИКОВ

професор закладу вищої освіти, професор, д.мед.н. Віктор ГАЙДЕЙ

професор закладу вищої освіти професор, д.мед.н. Антоніна САВЧУК

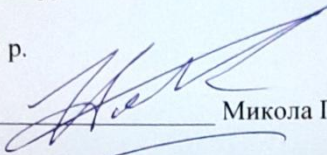
доцент закладу вищої освіти, к.мед.н. Ольга МЕЛЬНИК

асистент Катерина ГРИЦЕНКО

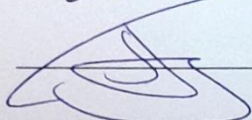
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної епідеміології та біобезпеки з курсом мікробіології та вірусології

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

 Микола ГОЛУБЯТНИКОВ

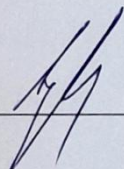
Погоджено із гарантом ОПП

 Анатолій ГУЛЮК

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з медико-біологічних дисциплін ОНМедУ

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

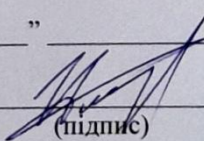
Голова комісії

 Леонід ГОДЛЕВСЬКИЙ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від “ ____ ” ____ 20__ р.

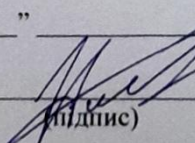
Завідувач кафедри

 (підпис) _____ (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від “ ____ ” ____ 20__ р.

Завідувач кафедри

 (підпис) _____ (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість: Кредитів – 2,0 Годин – 60	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність 221 «Стоматологія» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Денна форма навчання</i> <i>Обов'язкова</i>	
		<i>Рік підготовки</i>	2
		<i>Семестр</i>	III-IV
		<i>Лекції</i>	8
		<i>Семінарські</i>	0 годин
		<i>Практичні</i>	32 годин
		<i>Лабораторні</i>	0 годин
		<i>Самостійна робота</i>	20 годин
		<i>Форма підсумкового контролю</i>	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни «Епідеміологія» є вивчення причин і механізмів виникнення та поширення інфекційних хвороб, методів їх профілактики та організації протиепідемічних заходів.

Завдання:

1. Формування вмінь та навичок: організації та проведення протиепідемічних заходів в осередках інфекційних захворювань.
2. Удосконалення навичок ефективного виявлення джерела збудника та ведучих шляхів його передачі, умов розвитку епідемічного процесу і його прогнозування.
3. Опанування вмінням інтерпретувати прояви епідемічного процесу конкретних нозологічних форм, що належать до різних груп інфекційних захворювань (дихальних, кишкових, трансмісивних та зовнішніх покривів) на окремих територіях.
4. Опанування вмінням формувати робочі гіпотези щодо чинників ризику захворюваності на окремих територіях, серед різних груп населення та в колективах щодо конкретних інфекційних захворювань.
5. Вміти користуватись прийомами епідеміологічного методу дослідження на практиці.
6. Опанувати вміння обирати належні джерела інформаційного забезпечення медико-соціальних досліджень та організовувати збір статистичного матеріалу.
7. Опанувати вміння працювати з базами даних про здоров'я та основною документацією з медичної статистики;
8. Опанувати вміння інтерпретувати отримані результати.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

ІК - Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі і проблеми в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія», у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальних (ЗК):

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Навички використання інформаційних комунікаційних технологій.

ЗК7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальних (СК):

СК13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).

СК15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

СК17. Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 7. Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної медикаментозної та немедикаментозної профілактики стоматологічних захворювань.

ПРН 14. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

ПРН 15. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.

ПРН 16. Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.

ПРН 17. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

ПРН 18. Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

ПРН19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

ПРН 20. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- прояви епідемічного процесу
- порядок проведення заходів щодо виявлення, обстеження, спостереження, локалізації та ліквідації епідемічного осередку;
- порядок проведення протиепідемічної роботи сімейного лікаря та лікаря-інфекціоніста;
- принципи застосування в практичній діяльності результатів клінічних досліджень.
- основні принципи організації наукового дослідження;
- форми і методи статистичного аналізу;

- принципи доказової медицини та використовувати їх у практиці.

Вміти:

- організувати та провести протиепідемічні заходи в осередках інфекційних захворювань.
- організувати та провести протиепідемічні заходи в осередках інфекцій, що пов'язані з наданням медичної допомоги.
- інтерпретувати результати використання епідеміологічного методу дослідження на практиці.
- трактувати епідеміологічну, соціальну та економічну значущість окремих нозологічних форм.
- заповнити документацію щодо реєстрації та обліку інфекційних хворих.
- визначити та інтерпретувати епідеміологічні прояви захворюваності на інфекції, що належать до різних груп (дихальних, кишкових, трансмісивних та інфекцій зовнішніх покривів).
- використовувати нормативно-інструктивну документацію МОЗ України та міжнародні стандарти для ліквідації осередків конкретних нозологічних форм, що належать до різних груп інфекційних захворювань (дихальних, кишкових, трансмісивних та зовнішніх покривів, ОНІ).
- інтерпретувати закономірності та особливості перебігу епідемічного процесу при інфекційних хворобах, що потребують особливої тактики.

Оволодіти навичками:

- формулювання робочих гіпотез щодо чинників ризику захворюваності на окремих територіях, серед різних груп населення та в колективах щодо конкретних інфекційних захворювань.
- визначення пріоритетних проблем профілактики інфекційних захворювань за групами та нозологічними формами.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Основи епідеміології.

Тема 1. Епідеміологія як наука, етапи розвитку. Основні епідеміологічні поняття. Резервуари та джерела збудників інфекційних хвороб. Механізми, чинники та шляхи передачі збудників інфекційних хвороб.

Предмет і задачі епідеміології. Закони епідеміології. Епідемічний процес та його складові. Розділи вчення про епідемічний процес. Рушійні сили епідемічного процесу. Класифікація інфекційних захворювань. Поняття про джерело інфекційного захворювання, механізм, чинники та шляхи передачі.

Тема 2. Основні епідеміологічні концепції. Осередок інфекційного захворювання, протиепідемічні заходи щодо локалізації та ліквідації осередку.

Протиепідемічні заходи в осередку – заходи, спрямовані на складові епідемічного процесу. Обстеження осередку інфекційного захворювання. Заповнення відповідної документації. Заходи щодо ліквідації осередку – заходи по відношенню до хворого та носія, знезараженню навколишнього середовища та осіб, які спілкувались з джерелом інфекційного захворювання.

Тема 3. Дезінфекція та стерилізація. Особливості проведення профілактичних та протиепідемічних заходів в лікувально-профілактичних закладах стоматологічного профілю.

Визначення та суть дезінфекції, дезінсекції, дератизації. Дезінфекція: види, методи та способи; характеристика фізичного та хімічного методів; методи контролю якості; хімічні дезінфектанти, вимоги до них. Роль живих переносників у поширенні збудників інфекційних

хвороб. Хімічні інсектициди, вимоги до них; методи контролю якості дезінсекції. Типи апаратури, яка використовується для проведення дезінфекції, дезінсекції. Види і методи дератизації; характеристика груп препаратів, які використовуються для дератизації; методи контролю якості дератизації; типи апаратури, яка використовується для проведення дератизації. Визначення поняття «стерилізація», етапи, методи, контроль якості стерилізації

Тема 4. Імунопрофілактика інфекційних хвороб. Календар профілактичних щеплень. Правові аспекти вакцинопрофілактики.

Види імунітету та їх характеристика. Календар профілактичних щеплень України, його розділи. Вимоги до імунобіологічних препаратів. Способи ведення імунобіологічних препаратів в організм. Перелік медичних протипоказів до проведення профілактичних щеплень. Післявакцинальні реакції та ускладнення. Препарати для планової імунопрофілактики (форма випуску, спосіб введення, доза, реакція на введення).

Тема 5. Організація та проведення імунопрофілактики за епідемічними показаннями. Термінова (активно-пасивна) профілактика правця та сказу.

Організація проведення імунопрофілактики. Складання плану профілактичних щеплень. Форми обліково-звітної документації з імунопрофілактики. Препарати для термінової імунопрофілактики. Характеристика препаратів для термінової профілактики правця, сказу.

Тема 6. Загальна характеристика групи дихальних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках дихальних інфекцій (кір, дифтерія, менінгококова інфекція та ін).

Епідеміологічна характеристика групи дихальних інфекцій. Механізми, чинники та шляхи передачі конкретних нозологічних форм. Прояви епідемічного процесу (рівень захворюваності, прояви захворюваності в часі, по території, серед різних груп населення та по колективам). Профілактичні та протиепідемічні заходи в осередках.

Тема 7. Загальна характеристика грипу та коронавірусних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та протиепідемічні заходи в осередках COVID-19.

Епідеміологічна характеристика. Механізми, чинники та шляхи передачі. Прояви епідемічного процесу (рівень захворюваності, прояви захворюваності в часі, по території, серед різних груп населення та по колективам). Профілактичні та протиепідемічні заходи в осередках.

Тема 8. Епідемічний процес та профілактика туберкульозу.

Епідеміологічна характеристика. Механізми, чинники та шляхи передачі. Прояви епідемічного процесу (рівень захворюваності, прояви захворюваності в часі, по території, серед різних груп населення та по колективам). Профілактичні та протиепідемічні заходи в осередках.

Тема 9. Загальна характеристика групи кишкових інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках кишкових інфекцій (гепатит А, шигельоз, черевний тиф).

Епідеміологічна характеристика групи кишкових інфекцій. Чинники та шляхи передачі конкретних нозологічних форм. Прояви епідемічного процесу (рівень захворюваності, прояви захворюваності в часі, по території, серед різних груп населення та по колективам). Профілактичні та протиепідемічні заходи в осередках. Розслідування спалахів кишкових інфекцій.

Тема 10. Загальна характеристика кров'яних інфекцій з контактним механізмом передачі. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках гепатитів В та С, ВІЛ-інфекції.

Епідеміологічна характеристика групи кров'яних інфекцій контактним механізмом передачі. Чинники та шляхи передачі конкретних нозологічних форм. Прояви епідемічного процесу (рівень захворюваності, прояви захворюваності в часі, по території, серед різних груп населення та по колективам). Профілактичні та протиепідемічні заходи в осередках.

Тема 11. Загальна характеристика кров'яних інфекцій з трансмісивним механізмом передачі. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках малярії та бореліозу.

Епідеміологічна характеристика групи трансмісивних інфекцій. Чинники та шляхи передачі конкретних нозологічних форм. Прояви епідемічного процесу (рівень

захворюваності, прояви захворюваності в часі, по території, серед різних груп населення та по колективам). Профілактичні та протиепідемічні заходи в осередках.

Тема 12. Протиепідемічні заходи в осередках зоонозних інфекцій (туляремія, лептоспіроз, сибірка).

Епідеміологічна характеристика групи зоонозних інфекцій. Чинники та шляхи передачі конкретних нозологічних форм. Прояви епідемічного процесу (рівень захворюваності, прояви захворюваності в часі, по території, серед різних груп населення та по колективам). Профілактичні та протиепідемічні заходи в осередках.

Тема 13. Загальна характеристика інфекцій зовнішніх покривів. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках інфекцій зовнішніх покривів (правець, сказ).

Епідеміологічна характеристика групи зоонозних інфекцій. Чинники та шляхи передачі конкретних нозологічних форм. Прояви епідемічного процесу (рівень захворюваності, прояви захворюваності в часі, по території, серед різних груп населення та по колективам). Профілактичні та протиепідемічні заходи в осередках.

Тема 14. Епідеміологія і профілактика паразитарних захворювань.

Епідеміологічна характеристика групи паразитарних інфекцій. Чинники та шляхи передачі конкретних нозологічних форм. Прояви епідемічного процесу (рівень захворюваності, прояви захворюваності в часі, по території, серед різних груп населення та по колективам). Профілактичні та протиепідемічні заходи в осередках.

Тема 15. Профілактичні та протиепідемічні заходи при особливо небезпечних інфекціях. Карантинні заходи.

Режимно-обмежувальні заходи при обсервації та карантині. Колективні та індивідуальні засоби захисту населення.

Тема 16. Протиепідемічні заходи у випадках виникнення надзвичайних ситуацій в мирний час за умов занесення інфекцій, що мають міжнародне значення.

Основні принципи планування протиепідемічних та профілактичних заходів у зонах надзвичайних ситуацій. Захист населення при надзвичайних ситуаціях. Режимно-обмежувальні заходи при обсервації та карантині. Колективні та індивідуальні засоби захисту населення.

Тема 17. Біологічна безпека: основні поняття, види біологічних загроз та система реагування на них. Біологічна зброя. Біотероризм. Біологічна розвідка.

Визначення та завдання бактеріологічної розвідки. Правила відбору матеріалу для індикації бактеріологічної зброї. Індикація бактеріологічної зброї (специфічна та неспецифічна). Індикація бак. зброї у скороченому та розширеному обсягах.

Тема 18. ПНМД. Гігієна рук як основний захід профілактики. Профілактика професійного інфекційного травматизму в роботі лікаря-стоматолога

Поняття про інфекції, пов'язані з наданням медичної допомоги. Етіологічна структура інфекцій, пов'язаних з наданням медичної допомоги. Джерела збудників та шляхи передачі. Епідеміологічні особливості та стратегія боротьби з даною інфекційною патологією. Система інфекційного контролю за інфекціями, пов'язаними з наданням медичної допомоги. Умови праці медичних працівників. Виробничий травматизм. Інструкція з профілактики внутрішньолікарняного та професійного зараження ВІЛ-інфекцією.

Тема 19. Клінічна епідеміологія. Дизайн епідеміологічних досліджень.

Сучасні принципи та правила проведення клінічних досліджень. Визначення поняття клінічна епідеміологія. Основні етапи її розвитку. Основні принципи та положення клінічної епідеміології, зв'язок між клінічною медициною і епідеміологією. Методи клінічного спостереження і аналізу даних для прийняття рішень. Роль клінічної епідеміології в розвитку доказової медицини.

Поняття про популяцію та вибірку. Застосування клінічної епідеміології під час проведення клінічних досліджень як основа розвитку доказової медицини. Методи клінічного спостереження і аналізу даних для забезпечення прийняття правильних та адекватних рішень у лікуванні хворих з урахуванням економічного забезпечення. Впровадження принципів науково обгрунтованої медичної практики в практичну діяльність. Типи дизайнів. Етика

проведення дослідження. Критерії включення та виключення з дослідження. Види контролю. Сліпота дослідження. Роль фахівця - біостатистика в організації і проведенні дослідження. Протокол клінічних досліджень. Контрольовані клінічні випробування. Рандомізація та стратифікація. Рандомізоване контрольоване клінічне дослідження – золотий стандарт досліджень. Узагальнення результатів клінічних досліджень. Аналітичні огляди. Поняття про метадані. Систематичні огляди та мета-аналіз. Кокранівське співробітництво: історія створення та діяльність.

Тема 20. Епідеміологічний метод дослідження

Мета клініко-епідеміологічних досліджень та якість організації їх проведення. Оцінка проблем на основі аналізу структури та рівня захворюваності по групах та нозологічних формам захворювань. Епідеміологічна діагностика. Оперативний епідеміологічний аналіз. Ретроспективний епідеміологічний аналіз. Вивчення проявів річної та багаторічної динаміки захворюваності. Прогнозування проявів епідемічного процесу. Аналіз захворюваності по групах, колективах, територіях. Аналітичні та експериментальні епідеміологічні дослідження. Підходи до створення вибірки з популяції пацієнтів. Залік.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/ п	Теми	Кількість годин					
		Всього	у тому числі				
			Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРЗ
1	Епідеміологія як наука, етапи розвитку. Основні епідеміологічні поняття. Резервуари та джерела збудників інфекційних хвороб. Механізми, чинники та шляхи передачі збудників інфекційних хвороб.	5	2	0	2	0	1
2	Основні епідеміологічні концепції. Осередок інфекційного захворювання, протиепідемічні заходи щодо локалізації та ліквідації осередку.	3	0	0	2	0	1
3	Дезінфекція та стерилізація. Особливості проведення профілактичних та протиепідемічних заходів в лікувально-профілактичних закладах стоматологічного профілю.	3	0	0	2	0	1
4	Імунопрофілактика інфекційних хвороб. Календар профілактичних щеплень. Правові аспекти вакцинопрофілактики.	3	0	0	2	0	1
5	Організація та проведення імунопрофілактики за епідемічними показаннями. Термінова (активно-пасивна) профілактика правця та сказу.	3	0	0	2	0	1
6	Загальна характеристика групи дихальних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках дихальних інфекцій (кір, дифтерія, менінгококова інфекція та ін).	4	1	0	2	0	1
7	Загальна характеристика грипу та коронавірусних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та протиепідемічні заходи в осередках COVID-19.	3	0	0	2	0	1
8	Епідемічний процес та профілактика туберкульозу.	1	0	0	0	0	1
9	Загальна характеристика групи кишкових інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках кишкових інфекцій (гепатит А, шигельоз, черевний тиф).	4	1	0	2	0	1
10	Загальна характеристика кров'яних інфекцій з контактним механізмом передачі. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках гепатитів В та С, ВІЛ-інфекції.	4	1	0	2	0	1
11	Загальна характеристика кров'яних інфекцій з трансмісивним механізмом передачі. Епідеміологія, профілактика та заходи в	4	1	0	2	0	1

	осередках малярії та бореліозу.						
12	Протиепідемічні заходи в осередках зоонозних інфекцій (туляремія, лептоспіроз, сибірка).	3	0	0	2	0	1
13	Загальна характеристика інфекцій зовнішніх покривів. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках інфекцій зовнішніх покривів (правець, сказ).	3	0	0	2	0	1
14	Епідеміологія і профілактика паразитарних захворювань.	1	0	0	0	0	1
15	Профілактичні та протиепідемічні заходи при особливо небезпечних інфекціях. Карантинні заходи.	3	0	0	2	0	1
16	Протиепідемічні заходи у випадках виникнення надзвичайних ситуацій в мирний час за умов занесення інфекцій, що мають міжнародне значення.	1	0		0	0	1
17	Біологічна безпека: основні поняття, види біологічних загроз та система реагування на них. Біологічна зброя. Біотероризм. Біологічна розвідка.	3	0		2	0	1
18	ПНМД. Гігієна рук як основний захід профілактики. Профілактика професійного інфекційного травматизму в роботі лікаря-стоматолога.	3	0		2	0	1
19	Клінічна епідеміологія. Дизайн епідеміологічних досліджень.	3	2		0	0	1
20	Епідеміологічний метод дослідження. Залік	3	0		2	0	1
	<i>Разом за змістовим модулем I</i>	60	8	0	32	0	20
	<i>Індивідуальні завдання</i>	0	0	0	0	0	0
	Усього годин	60	8	0	32	0	20

Л – лекція, СЗ – семінарські заняття, ПЗ – практичні заняття, ЛЗ – лабораторні заняття, СРЗ – самостійна робота здобувача

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ / СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ / ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

5.1. Темати лекційних занять

№ п/п	Назви тем	Кількість годин
1	Епідеміологія як наука, етапи розвитку. Основні епідеміологічні поняття. Резервуари та джерела збудників інфекційних хвороб. Механізми, чинники та шляхи передачі збудників інфекційних хвороб.	2
2	Загальна характеристика групи дихальних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках дихальних інфекцій (кір, дифтерія, менінгококова інфекція та ін).	1
3	Загальна характеристика групи кишкових інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках кишкових інфекцій (гепатит А, шигельоз, черевний тиф).	1
4	Загальна характеристика кров'яних інфекцій з контактним механізмом передачі. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках гепатитів В та С, ВІЛ-інфекції.	1
5	Загальна характеристика кров'яних інфекцій з трансмісивним механізмом передачі. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках малярії та бореліозу.	1
6	Клінічна епідеміологія. Дизайн епідеміологічних досліджень.	2
	Разом	8

5.2. Темати семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№ п/п	Назви тем	Кількість годин
1	Епідеміологія як наука, етапи розвитку. Основні епідеміологічні поняття. Резервуари та джерела збудників інфекційних хвороб. Механізми, чинники та шляхи передачі збудників інфекційних хвороб. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
2	Основні епідеміологічні концепції. Осередок інфекційного захворювання, протиепідемічні заходи щодо локалізації та ліквідації осередку. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
3	Дезінфекція та стерилізація. Особливості проведення профілактичних та протиепідемічних заходів в лікувально-профілактичних закладах стоматологічного профілю. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
4	Імунопрофілактика інфекційних хвороб. Календар профілактичних щеплень. Правові аспекти вакцинопрофілактики. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
5	Організація та проведення імунопрофілактики за епідемічними показаннями. Термінова (активно-пасивна) профілактика правця та сказу. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
6	Загальна характеристика групи дихальних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках дихальних інфекцій (кір, дифтерія, менінгококова інфекція та ін). Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
7	Загальна характеристика грипу та коронавірусних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та протиепідемічні заходи в осередках COVID-19. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
8	Загальна характеристика групи кишкових інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках кишкових інфекцій (гепатит А, шигельоз, черевний тиф). Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
9	Загальна характеристика кров'яних інфекцій з контактним механізмом передачі. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках гепатитів В та С, ВІЛ-інфекції. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
10	Загальна характеристика кров'яних інфекцій з трансмісивним механізмом передачі. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках малярії та бореліозу. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
11	Протиепідемічні заходи в осередках зоонозних інфекцій (туляремія, лептоспіроз, сибірка). Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
12	Загальна характеристика інфекцій зовнішніх покривів. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках інфекцій зовнішніх покривів (правець, сказ). Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
13	Профілактичні та протиепідемічні заходи при особливо небезпечних інфекціях. Карантинні заходи. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
14	Біологічна безпека: основні поняття, види біологічних загроз та система	2

	реагування на них. Біологічна зброя. Біотероризм. Біологічна розвідка. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	
15	ІПНМД. Гігієна рук як основний захід профілактики. Профілактика професійного інфекційного травматизму в роботі лікаря-стоматолога. Індивідуальне опитування за питаннями теми.	2
16	Епідеміологічний метод дослідження. Індивідуальне опитування за питаннями теми. Підсумковий контроль – Залік	2
	Разом	32

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені

6. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

№ п/п	Назви тем	Кількість годин
1	Епідеміологія як наука, етапи розвитку. Основні епідеміологічні поняття. Резервуари та джерела збудників інфекційних хвороб. Механізми, чинники та шляхи передачі збудників інфекційних хвороб.	1
2	Основні епідеміологічні концепції. Осередок інфекційного захворювання, протиепідемічні заходи щодо локалізації та ліквідації осередку.	1
3	Дезінфекція та стерилізація. Особливості проведення профілактичних та протиепідемічних заходів в лікувально-профілактичних закладах стоматологічного профілю.	1
4	Імунопрофілактика інфекційних хвороб. Календар профілактичних щеплень. Правові аспекти вакцинопрофілактики.	1
5	Організація та проведення імунопрофілактики за епідемічними показаннями. Термінова (активно-пасивна) профілактика правця та сказу.	1
6	Загальна характеристика групи дихальних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках дихальних інфекцій (кір, дифтерія, менінгококова інфекція та ін).	1
7	Загальна характеристика грипу та коронавірусних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та протиепідемічні заходи в осередках COVID-19.	1
8	Епідемічний процес та профілактика туберкульозу.	1
9	Загальна характеристика групи кишкових інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках кишкових інфекцій (гепатит А, шигельоз, черевний тиф).	1
10	Загальна характеристика кров'яних інфекцій з контактним механізмом передачі. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках гепатитів В та С, ВІЛ-інфекції.	1
11	Загальна характеристика кров'яних інфекцій з трансмісивним механізмом передачі. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках малярії та бореліозу.	1
12	Протиепідемічні заходи в осередках зоонозних інфекцій (туляремія, лептоспіроз, сибірка).	1
13	Загальна характеристика інфекцій зовнішніх покривів. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках інфекцій зовнішніх покривів (правець, сказ).	1

14	Епідеміологія і профілактика паразитарних захворювань.	1
15	Профілактичні та протиепідемічні заходи при особливо небезпечних інфекціях. Карантинні заходи.	1
16	Протиепідемічні заходи у випадках виникнення надзвичайних ситуацій в мирний час за умов занесення інфекцій, що мають міжнародне значення.	1
17	Біологічна безпека: основні поняття, види біологічних загроз та система реагування на них. Біологічна зброя. Біотероризм. Біологічна розвідка.	1
18	ПІНМД. Гігієна рук як основний захід профілактики. Профілактика професійного інфекційного травматизму в роботі лікаря-стоматолога.	1
19	Клінічна епідеміологія. Дизайн епідеміологічних досліджень.	1
20	Епідеміологічний метод дослідження. Залік	1
	Разом	20

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Практичні заняття: збір епідеміологічного анамнезу, бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок розробки протиепідемічних заходів у вогнищі інфекційної хвороби, відпрацювання навичок роботи з медичною документацією (357/о, 058/о), нормативними документами, превентивної роботи, епідеміологічного розслідування випадків інфекційних хвороб у організованих колективах.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань Крок-2, самостійне вирішення клінічних завдань.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми поточного контролю: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Форма підсумкового контролю: залік

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2;
- Оцінювання роботи щодо вміння провести епідеміологічне розслідування, зібрати епідеміологічний анамнез, призначити протиепідемічні заходи при інфекційних хворобах з різними механізмами передачі, з множинним механізмом передачі, у випадках підозри інфекційних хвороб, що мають міжнародне значення, відповідно теми заняття:
 - методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнтом, б) правильність призначення та оцінки лабораторних досліджень для підтвердження попереднього діагнозу інфекційної хвороби, в) дотримання алгоритму проведення протиепідемічних заходів, направлених на окремі ланки епідемічного процесу, г) обґрунтування протиепідемічних та профілактичних заходів поширення інфекційної хвороби у осередку, д) складання плану протиепідемічної роботи; прогнозування епідемічного процесу на даній території
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2;

Оцінка за одне семінарське заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час збору епідеміологічного анамнезу, планування протиепідемічних заходів у вогнищах інфекційних хвороб з різними механізмами передачі, планування профілактичних заходів, прогнозування епідемічної ситуації та інтерпретації результатів клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень у конкретного хворого, для підтвердження попереднього діагнозу інфекційної хвороби, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє епідеміологічне мислення.
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час збору епідеміологічного анамнезу, планування протиепідемічних заходів у вогнищах інфекційних хвороб з різними механізмами передачі, планування профілактичних заходів, прогнозування епідемічної ситуації та інтерпретації результатів клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень у конкретного хворого, для підтвердження попереднього діагнозу інфекційної хвороби з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє епідеміологічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час збору епідеміологічного анамнезу планування протиепідемічних заходів у вогнищах інфекційних хвороб з різними механізмами передачі, планування профілактичних заходів, прогнозування епідемічної ситуації та інтерпретації результатів клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень у конкретного хворого, для підтвердження попереднього діагнозу інфекційної хвороби з суттєвими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє епідеміологічне мислення.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час збору епідеміологічного анамнезу планування протиепідемічних заходів у вогнищах інфекційних хвороб з різними механізмами передачі, планування профілактичних заходів, прогнозування епідемічної ситуації та інтерпретації результатів клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень у конкретного хворого, для підтвердження попереднього діагнозу інфекційної хвороби.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бали з навчальної дисципліни для здобувачів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено у таблиці:

Національна оцінка за дисципліну	Сума балів за дисципліну
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння навчальної дисципліни. Конвертація традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету програмою «Контингент» за відповідною формулою: Середній бал успішності (поточної успішності з дисципліни) x 40.

За **рейтинговою шкалою ECTS** оцінюються досягнення здобувачів з навчальної дисципліни, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів, шляхом ранжування, а саме:

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

Шкала ЄКТС встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність), тобто його рейтинг. При конвертації з багатобальної шкали, як правило, межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Оцінка «А» за шкалою ЄКТС не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» - оцінці «добре» тощо. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Такі здобувачі після перескладання автоматично отримують бал «Е». Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з навчальної дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Методичні розробки практичних занять
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни.

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет і задачі епідеміології. Епідемічний процес та його складові.

2. Рушійні сили епідемічного процесу. Кількісні та якісні прояви епідемічного процесу.
3. Особливості епідемічного процесу при антропонозах та зоонозах. Поняття про сапронози.
4. Визначення осередку інфекційної хвороби, його межі та напрямки, за якими проводиться його епідеміологічне обстеження.
5. Протиепідемічні заходи в осередках інфекційних захворювань.
6. Як проводиться виявлення інфекційних хворих і повідомлення про них?
7. Джерело і резервуар збудників інфекційних хвороб.
8. Хвора людина і носій, категорії носіїв та їх епідеміологічне значення.
9. Заходи щодо знезараження хворих і носіїв, як джерел збудників інфекційних хвороб.
10. Епідеміологічне значення тварин. Поняття про дератизацію, види і методи.
11. Теорія механізму передачі збудників інфекційних хвороб Л.В. Громашевського. Визначення механізму передачі, його ланки. Чинники і шляхи передачі збудників інфекційних хвороб.
12. Закони відповідності механізму передачі первинній (епідеміологічній) локалізації збудника в організмі людини.
13. Визначення дезінфекції, її види і методи. Методи дезінсекції.
14. Основні дезінфекційні засоби, дозволені до застосування в медичних закладах стоматологічного профілю.
15. Передстерилізаційна обробка: види і методи. Вимоги щодо зберігання стерильного матеріалу.
16. Основи стерилізації: види та методи стерилізації. Режим роботи стерилізаторів.
17. Контроль якості передстерилізаційної обробки. Методика постановки проб на залишки мийних засобів та приховану кров.
18. Контроль якості стерилізації.
19. Обробка індивідуальних стоматологічних наборів та іншого інструментарію й обладнання загального призначення.
20. Календар профілактичних щеплень України. Заповнення обліково-звітної документації щодо проведення щеплень.
21. Визначення імунопрофілактики, її видів (планова та екстрена).
22. Поняття про «холодовий ланцюг».
23. Характеристика вакцинних препаратів, їх класифікація.
24. Планові щеплення за віком. Протипоказання до щеплень.
25. Препарати для екстреної профілактики правця та сказу.
26. Організація планових щеплень. Складання плану проведення профілактичних щеплень.
27. Препарати для планової і термінової профілактики інфекційних захворювань
28. Епідеміологічні особливості групи кишкових інфекцій.
29. Епідеміологічні особливості групи інфекцій дихальних шляхів.
30. Епідеміологічні особливості групи кров'яних інфекцій.
31. Епідеміологічні особливості групи зовнішніх покривів.
32. Епідеміологія та профілактика ІПНМД.
33. Епідеміологічна характеристика групи паразитарних інфекцій.
34. Менінгококова інфекція. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
35. Коронавірусна інфекція. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
36. Дифтерія. Епідеміологічні особливості, джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
37. Кір. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
38. Туберкульоз. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
39. Черевний тиф. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
40. Вірусний гепатит А. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи

- передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
41. Шигельози. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 42. Холера. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 43. Поліомієліт. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 44. Сальмонельози. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 45. Ботулізм. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 46. Туляремія. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 47. Вірусний гепатит В. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 48. ВІЛ-інфекція. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 49. Малярія. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи
 50. Висипний тиф та хвороба Бриля. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 51. Чума. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 52. Кліщовий енцефаліт. Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 53. Геморагічні лихоманки Ебола, Марбурга і Ласса Епідеміологічні особливості (джерело збудників, фактори і шляхи передачі, прояви епідемічного процесу), профілактичні та протиепідемічні заходи.
 54. Джерела інфекції ІПМД. Механізм, шляхи та фактори передачі збудників ІПМД.
 55. Ендогенне та екзогенне інфікування збудниками ІПМД. Роль медичного персоналу у передачі збудників ІПМД.
 56. Прояви епідемічного процесу ІПМД. Сучасна структура ІПМД.
 57. Визначення та завдання бактеріологічної розвідки. Правила відбору матеріалу для індикації бактеріологічної зброї. Індикація бактеріологічної зброї (специфічна та неспецифічна).
 58. Основні положення клінічної епідеміології, зв'язок між клінічною медициною і епідеміологією.
 59. Застосування клінічної епідеміології під час проведення клінічних досліджень як основа розвитку доказової медицини.
 60. Методи клінічного спостереження і аналізу даних для забезпечення прийняття правильних та адекватних рішень у лікуванні хворих з урахуванням економічного забезпечення.
 61. Впровадження принципів науково обгрунтованої медичної практики в практичну діяльність.
 62. Організація та проведення рандомізованих клінічних досліджень. Поняття рандомізації. Формування груп методом рандомізації.
 63. Переваги та недоліки рандомізованих клінічних досліджень.
 64. Дизайн епідеміологічних досліджень. Потенційні помилки при проведенні різних епідеміологічних досліджень.
 65. Аналіз систематичних оглядів. Значення метааналізу у наукових дослідженнях та для клінічної практики. Проведення пошукових досліджень для отримання доказової інформації.
 66. Епідеміологічний метод дослідження, його структура. Використання сучасних

- технологій при проведенні епідеміологічних досліджень. Епідеміологічна діагностика
67. Описово-оціночний прийом епідеміологічного методу.
 68. Аналітичні епідеміологічні дослідження: когортні, типу «випадок-контроль» та ін.
 69. Оперативний епідеміологічний аналіз.
 70. Методика проведення ретроспективного епідеміологічного аналізу.
 71. Вивчення проявів річної та багаторічної динаміки захворюваності.
 72. Аналіз захворюваності по групах, колективах, територіях.
 73. Аналітичні та експериментальні епідеміологічні дослідження

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Виноград Н. О. Загальна епідеміологія: навч. посіб. / Н. О. Виноград, З. П. Васишин, Л. П. Козак. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 200 с.
2. Виноград Н. О. Спеціальна епідеміологія: навч. посіб. / Н. О. Виноград, З. П. Васишин, Л. П. Козак. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 367 с
3. Епідеміологія у схемах : навчальний посібник / М. Д. Чемич, Н. Г. Малиш, О. М. Чемич, Н. І. Ільїна. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 256 с.
4. Епідеміологія: протиепідемічні заходи : навчальний посібник / М. Д. Чемич, Н. Г. Малиш, Н. І. Ільїна [та ін.]. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 288 с.
5. Кисельов С. М. Основні принципи доказової медицини: навч. посіб. / С. М. Кисельов. Запоріжжя: ЗДМУ. 2018. 117 с.
6. Кліщові інфекції: сучасні клініко-епідеміологічні, діагностичні та терапевтичні аспекти /О.К. Дуда, Г.В. Бациора, В.О. Бойко, Л.Ф. Матюха, Л.П. Коцюбайло// Навчально-методичний посібник. – Київ, Вид-воТОВ «Майстер Книг». – 2019. – 117 с.

Додаткова:

1. Епідеміологія: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / А. М. Андрейчин, З. П. Васишин, Н. О. Виноград ; за ред. І. П. Колесникової. Вінниця : Нова Книга, 2012. 576 с.: іл.
2. Наказ МОЗ України № 595 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів» від 16.09.2011 року.
3. Атлас інфекційних хвороб / [М.А. Андрейчин, В.С. Копча, С. О.Крамарьов та ін.]; за ред. М.А. Андрейчина. - 2-е вид., Випр. і допов. - Тернопіль: Піручнікі і посібники, 2017. - 288 с
4. Виноград Н. О. Термінологічний словник: Біологічна безпека. Епідеміологія. Паразитологія: навч. посіб./Н. О. Виноград. – Вінниця.: «Нова книга», 2019.– 308 с.
5. Інфекційні хвороби / А. О. Голубовський [та ін.]; за ред. О. А. Голубовської. 2-е вид., Перероблене і доповнене - К.: ВСВ «Медицина», 2018. - 688 с.
6. Інфекційні хвороби: Підручник / Нікітін Є.В., Андрейчин М.А., Сервецький К.Л., Качор В.О., Головченко А.М., Усиченко Є.М.; За ред.: Є.В. Нікітіна, М.А. Андрейчина. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2014. 364 с.

13. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Всесвітня організація охорони здоров'я www.who.int
2. Кохрейнівський центр доказової медицини www.cebm.net
3. Кохрейнівська бібліотека www.cochrane.org
4. Національна медична бібліотека США – MEDLINE www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
5. Канадський центр доказів в охороні здоров'я www.cche.net
6. Центр контролю та профілактики захворювань www.cdc.gov
7. Центр громадського здоров'я МОЗ України www.phc.org.ua
8. Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
9. Журнал British Medical Journal www.bmj.com
10. Журнал Evidence-Based Medicine www.evidence-basedmedicine.com